

Sjukpenninggrundande inkomst för personer som fyllt 66 år.

Försäkringskassans ställningstagande

Försäkrade som arbetar efter att de har fyllt 66 år ska i vissa fall få sjukpenninggrundande inkomst (SGI) beräknad på det arbete som de skulle ha utfört om inte anledning som sägs i 26 kap. 17 § socialförsäkringsbalken förelegat.

Detta kräver att

1. personen skulle ha utfört arbete i anställningen ifall hen hade varit frisk,
2. arbetet har avtalats innan den försäkrade blev sjuk och
3. det i övrigt inte finns något som talar mot att den försäkrade skulle ha arbetat i anställningen om hen hade varit frisk.

För personer med inkomst av annat förvärvsarbete får motsvarande bedömning göras med hänsyn till de förhållanden som är aktuella för dem.

Bakgrund

Enligt 26 kap 17 § SFB gäller SGI-skydd under tid då den försäkrade inte förvärvsarbetar av någon anledning som ger rätt till ersättning i form av

1. sjukpenning,
2. ersättning för arbetsresor i stället för sjukpenning,
3. rehabiliteringsersättning, eller
4. ersättning från arbetsskadeförsäkringen enligt 38–42 kap. som motsvarar ersättning enligt 1–3 eller någon annan jämförbar ekonomisk förmån.

Om det inte finns skäl som talar emot det gäller SGI-skydd också under tid då den försäkrade har ansökt om sådan ersättning som anges i första stycket 1 och väntar på ett slutligt beslut av Försäkringskassan i ärendet.

Första och andra styckena gäller endast för tid före 66 års ålder.

Under tid med exempelvis sjukpenning är alltså den SGI som de försäkrade hade när de blev sjuka skyddad så länge deras arbetsförmåga är nedsatt med minst en fjärdedel. Att de får behålla en SGI under tiden de inte arbetar är en förutsättning för att de ska ha rätt till förmånen. Det framgår dock av 26 kap. 17 § tredje stycket SFB att SGI-skydd vid sjukdom inte gäller för tid efter att den försäkrade fyllt 66 år. Det skydd som möjliggör för personer att uppbära sjukpenning finns därför inte för dessa personer. Det framgår dock tydligt att

det är tänkt att de försäkrade ska kunna uppbära sjukpenning även efter 66 års ålder (jmf 27 kap. 36–37 §§ SFB).

Tidigare, när åldersgränsen i 26 kap. 17 § SFB var 65 år, reglerades rätten till SGI för personer över denna ålder i en bestämmelse i Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1998:12) om sjukpenninggrundande inkomst. Bestämmelsen har dock nu förlorat sin betydelse då den anger en åldersgräns som inte längre är aktuell.

I och med att bestämmelsen i föreskriften inte längre kan tillämpas uppkommer frågan hur SGI ska hanteras för personer som ansöker om de förmåner som anges i 26 kap. 17 § SFB och är äldre än 66 år.

Överväganden

Som konstaterats ovan finns det inget SGI-skydd för personer över 66 år på grund av sjukdom. Frågan är då om det ändå kan finnas möjlighet för dessa att uppbära ersättning under tid med sjukdom. En sådan möjlighet framkommer av rättspraxis.

Stöd i rättspraxis

Av rättspraxis framgår att SGI kan höjas under tiden den försäkrade är sjuk och inte arbetar eller arbetar i lägre omfattning än tidigare, om hen skulle ha tillträtt en ny anställning ifall hen hade varit frisk. Förutsättningen för detta är att den nya anställningen har avtalats innan den försäkrade blev sjuk, och att det i övrigt inte finns något som talar mot att den försäkrade skulle ha arbetat i anställningen om hen hade varit frisk (FÖD 1985:29 och FÖD 1985:33). Inkomsterna från anställningen måste naturligtvis också i övrigt uppfylla villkoren för SGI.

På motsvarande sätt kan SGI också höjas för den som på grund av sjukdom inte kunnat återgå i att arbeta hela sin vanliga arbetstid efter en period av tjänstledighet. Även i så fall gäller att den försäkrade och arbetsgivaren redan innan den försäkrade blev sjuk måste ha avtalat om att tjänstledigheten skulle upphöra vid en viss tidpunkt, och att det inte finns något som talar emot att den försäkrade skulle ha återgått i att arbeta sin normala arbetstid om hen inte hade varit sjuk (RÅ 2001 ref. 54 och RÅ 2003 not. 63).

Denna rättspraxis visar att det i vissa fall går att få en SGI baserad på arbete som man skulle ha utfört om man inte varit sjuk. Detta har gällt i situationer där man med tillräcklig säkerhet har kunnat avgöra att den försäkrade skulle ha arbetat i ett visst arbete om den varit frisk.

Ytterligare stöd för att SGI kan beräknas på inkomst som den försäkrade skulle ha fått om den inte varit sjuk framgår av Försäkringskassans rättsliga ställningstagande 2018:05. Försäkringskassan har där tagit ställning till att SGI, under tid med skydd, kan ändras enligt den lönerevision som framgår av avtal mellan den försäkrade och dennes arbetsgivare.

För försäkrade över 66 år kan i många fall motsvarande situation uppkomma och de bör då kunna få en SGI fastställd på det arbete som de skulle ha utfört om de varit friska den dagen.

Detta kräver då att

1. personen skulle ha utfört arbete i anställningen ifall hen hade varit frisk,
2. arbetet har avtalats innan den försäkrade blev sjuk och
3. det i övrigt inte finns något som talar mot att den försäkrade skulle ha arbetat i anställningen om hen hade varit frisk.

För personer med inkomst av annat förvärsarbete får motsvarande bedömning göras med hänsyn till de förhållanden som aktuella för dem. Tidigare års inkomster av näringsverksamhet, tillsammans med den planerade arbetstiden, kan då ge ledning i att bedöma den framtida inkomsten.

Så länge dessa förutsättningar är uppfyllda så skulle personen således kunna få en SGI trots att hen inte faktiskt arbetar. Eftersom det här inte handlar om ett SGI-skydd utan i teorin om en ny SGI för var dag personen skulle ha arbetat kan detta endast komma i fråga för tid som de har inplanerat arbete. De dagar de inte skulle ha arbetat har de alltså inte heller någon SGI.

Aktuella bestämmelser, rättspraxis m.m.

26 kap. 17 § SFB

27 kap. 36–37 §§ SFB

FÖD 1985:29

FÖD 1985:33

RÅ 2001 ref. 54

RÅ 2003 not. 63

Mänskliga rättigheter, diskriminering, jämställdhet och barnrätt

Detta rättsliga ställningstagande bedöms inte påverka mänskliga rättigheter, diskriminering, jämställdhet eller barnrätt på något nämnvärt sätt då det i stora drag motsvarar den tillämpning som Försäkringskassan även tidigare haft.

Marie Axelsson

Jacob Krook